

פעם מער צייטונג

דיוען נלאמט ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דיוען צייטונג קאמן סא יעדען מאן...

Nr. 2. אכטער יאהרגאנג, Pest, den 5. Jänner 1876.

הונגס געזענשטאנד ווירד דאס נייע פֿערוואלונגס-געזעצן זיין.

מ י ס א - ק י י נ ג ר א פ א זייט אייניגען מא-גען וואר אין דער הויפטשטאדט דאס געריכט פֿער-בייטעט, הערר מיט א זיא פֿאן זיינער מאיעסטעט צום גראפֿען ערנאנט וואָרדען יעצט מעלדעט ניכט וואהר, וויר האַרמען יעדאָך אין זעהר פֿער-טרויעס קרויע איבער דיוען גאַנגעלענעהייט פֿאַלגענדעס: זיינע מאיעסטעט וואָללעט וואָהל דען העררן מיניסטער-פֿערווענגען מיט דעם גראַפֿען-מיטעל איבערראשען. הערר מיט יעדאָך דאנקטע האַפֿליך אונד זאגט: אייערע מאיעסטעט! אַך בין טרייאַ מיניעס קאַנגע אונד מיניעס פֿאַמער-לאַנדע. נון גלויבט אַך אַבער, אַלס איינפֿאַכע-בינגער, נאָך בידען זייטען אין מייער היימיגען אייגענשאַפֿט בעסטערע דיועסטעליטען צו קא-גען. געזעט אַך דען מיטעל גראַפֿען, זאָ קאן אַך יא לייכט דאס פֿערטרויען דעם פֿאַלקעם פֿער-לייערען, וואס אייערע מאיעסטעט געוויס ניכט וויר-שען! - אייניגען בעפֿריינדעטען דעפֿיטירטען געזענאמטע זאָל זיך מיטא פֿאַלגענע פֿאַמער-געאייסערט האַבען: וואָזו מיר דען דער גראַפֿען-מיטעל דיוען בייזען ניר יענע מענגער, דיא קיינע אויסזיכט האַבען, אינס פֿאַראַמאָנגט גע-וועלעט צו ווערדען, וואָרען זיא אַלס גראַמאָנגט גע-אויס אַבערהויזע איינען פֿלאַמין איינזענעהמען זוכען. אַך בייזע דיעס נאָטפֿאַל אַכט. מייע דעביע-צינגער וועללעך ווערדען מיר יא אַיך אין צוקינפֿט טרייאַ גלויבן. איינע נאָך האַהערע עהרע שטיע-בע אַך ניכט אן: איינע נאָך האַהערע עהרע... נון איינע זאָלעט אַיט פֿיר ס'ד ניכט פֿאַר-האַרען!

מ א ר י י ק א י - ב א ר א ין דיא אנויכטען זינד פֿערשידען! וועהרענד מיטא דען גראַפֿען-מיטעל ניכט אַנאַהט, וואר מאַרין יוקא וועלכט מיט דעם בעשיידענען באַראַג-מיטעל צופֿיריען, הערר יוקא ווידמעט געמליך איהרער מאיעסטעט דער קאַנגען איינען זיינער געזעצן ראַמאנע. דיא קאַנגען נאָהס דיא וויר-מונג אללערגענדיגסט אן. הייער רעהוועלט אַבער יוקא דעם שטעפֿאַנס-ארדען וועלכע בעקאַנגט-ליך מיט דעם באַראַג-מיטעל פֿערבונדען אַיט. כע וואר איינע צייט, וואַ הערר יוקא איבער זאָל-עס טיטעל גאַנג אַרדערס דאַכטע. הערר יוקא שטאַמט געמליך פֿאַם אַרדעל אבי, אונד זיין פֿאַ-מיליע-נאָמע יוזעפֿעט Jókay, נאכדעם יעדאָך דער בוישטאַבע יוקא אים אונאַרישען דען אַרדעל-אַנ-דייעטע, שרייבט ער אַנשטאַט Jókay מיט יוקא, נור Jókai מיט אַיט, אַויס בלאָס אַלס איינפֿאַכער בירגער צו ערשיינען. נון ניסטט דערוועלכע נאָר דען באַ-ראַג-מיטעל אן! זאָ ענדערן זיך דיא צייטען אונד דיא - מיטען!

מ א נ א ל ל ד ע ר מ א נ י ג ין. אַלס דיא קאַנגען דיוער מאַנע פֿאַן נאַרלאַל נאָך פֿעסט פֿוהר, דיא ווארדע זיא בעפֿאַלען פֿאַן איי-נעס העפֿטען, דאָ-אונט-בלומען בעפֿאַלען פֿאַרמין דער אַנשטערענגונג דער אַרצעט קאַנגעט דאָס בלוטען ערסט מיטטער-נאכט געשטיללט ווערדען. געסטען האַפט זיך וועדער דאס אַנזע-בלוטען וועדערהאַלט, דיא אַרצעט ווערדען אללע מאַנליכען מיטטעל אן, אַויס דאס בלוט צו שטיל-לען. דער האַפֿ-באַלל, וועלכער שאַן אַס, ענגער

הונג מינען פונקט דער אינאַרישען פֿאַרדערונגען בעווללונגען. זא פֿעל אַיט געוויס, דאס וויר אין דיוער אַנגעלענעהייט באלד אַינס ריינע קאַמען ווער-דען, אַנזוערע רעניערונג ווילל זיך פֿאַן דער עס-טערווישען רעניערונג ניכט לענגער ביא דער נאזע הערומפֿיהרען לאַסען. דיא זאכע מיט באלד ענטשידען ווערדען. ענטזועדער געשיחט איינע פֿעראַינבאָרונג מיט עסטערייך, אַדער אונאַרן פֿעראַלנט איינע בעזאָנדרערע האַנדעלס-פֿאַליטיק.

פֿערשידענע נייאניקייטען.

ד ע ס ל י ע ג ט ד אָך ע ט ו ו א ס אן דער זאכע. דאס אן דער געשיכטע מיט שמערלינג דאך געוואס זיין מיטעל, האבען וויר גליך געזאגט. אוימונגסט ווירד ניכט אין אל-לען אייראפאעישען בלעטטערן אין זאך איינע-היערער לערס געשלאגען. נון זאלל עס זיך הע-רויסגעשטעלט האבען, דאס שמערלינג ניכט גע-רינגערעס בעאויכטיגען, אַלס דען שטריק דעם גראַפֿען אַנדראשי. נאך מעהר, עס זאללען זיך זאָגאַר דיא עסטערווישען מיניסטער מיט העררן שמערלינג צו דיועס צוועקע פֿעראייניגט האַבען. גראַפֿען אַנדראשי אַיט נאטירליך דער מאן ניכט, דער זיך דא לייכט אַויס דעם זאַטטעל ווערפֿען לאַסט. ער זאגט, דאָרען צום עסטערווישען מיניסטערן, אַלס זיא אַויס גע-ניא-יאהרע גרא-טולורטען, זאָלכע מיטטערע וואַרטי, דאס עס אל-לען געמיין היעס: עס מיסטען אין ווען שאַן געכסטער טאנע אַינע מיניסטער-קרויס איינברעכען! ווא-רום מאן אין ווען גראַפֿען אַנדראשי עכען יעצט גערעט שטירען מאכטע דיוען פֿאַנע אַיט לייכט צו בעאנוואַרטיגען. זיא עסטערווישע רעניערונג גלויבט געמליך, דאס ווען גראַפֿען אַנדראשי איינמאל בייזעט געשטאנען אַיט, זיא ווירד זיא אין דער צאָל- אונד באַנק-פֿאַנע מיט אונאַרן נאך ווילל-קוהר אונד לוינע פֿעראַהרען קאַנגען. אַבער גראַפֿען אַנדראשי האט ביא זיינער מיטטעטע מעהר פֿעטריווען, אַלס אללע עסטערווישען מיניסטער צוזאַמענגעקאַמען. זאבאלד אַלזא גראַפֿען אַנדרא-שי פֿאַן דען אַרבעטער דער עסטערווישען מיניסטער גענען אַיט ערפֿוהר, זיא ווירד עס אַויס אין לייכטעס געזעצן זיין, אללען דיוען העררען דען לייפֿ-צעטטעל געבען צו לאַסען. נון האַבען זיך אַבער דיא עסטערווישען מיניסטער בעזאָג-נען: זיא אַרבייטען ניכט מעהר אַס שטירע אַנד-ראשי, זאָרדערן דאנקען נאָטט דאַפֿיר, דאס מאן זיא נאָך לעבען לאַסט. זיא העקען נון אַיין, דאס מאן ניכט דען גראַפֿען אַנדראשי אונד אַיין ניכט אונאַרן, זיא לייכט וועגשיקען קאַנגע. זיא זיא זינד נונמעהר פֿאַהר, דאס גראַפֿען אַנדראשי אַלס פֿער-מיטטלער אַינטער בידען רעניערונגען דאַרין שטרעבט דיא אַנטערהאַנדלונגען אין דער צאָל-אונד באַנק-פֿאַנע אַיט דען ווויזע צו לייטען, דאס צווישען אונאַרן אונד עסטערייך קיין געוואלטיגער ברודער לעבען לאַסט. זיא שטעלונג דעם גראַפֿען אַנדראשי אַיט אַיט דיועס אַיגענבליקע פֿעסטער אַלס יע, דיא אַיך זיינע ראטה-שלענע בעטרעפֿעס דער טירקיא נעכטענס דען דאך צור אַיסייה-הונג געלאנגען ווירפֿעטען.

ד ע ר א א נ א ר י ש ע ר י י כ ס - ט א ג) געסט אס נעכטען זאמסטאג זיינע בע-ראטהונגען וועדער אַיך. דער ערסטע בעראט-וואס ביא דיוען בעראטהונגען בעשפֿאַרבען ווארדען, ווייס היער אַיטער דען מיניסטערן נאך שטאַנד. דיא מיניסטער פֿערהאַלטיגעטען זיך, ביז צום גענעליכען אַבשלוס דער פֿערהאַנדלונגען, גע-מאַנדעט עטוואס מיטזוהיילען. מאן גלויבט, דאס עס ביא דער אַנגעלענע-הייט דעם צאָל- אונד האַנדעלס-פֿעטראַגען נאך עהרע צו איינער פֿערשידענען קאַמען ווערדען אַלס ביא דער באַנק-פֿאַנע: דען דען אַדער באַנק-אַנגעלענעהייט ווילל דיא עסטערווישע רעניע-

דיא עסטערווישען מיניסטער אין אונאַרן. אַלס אַך פֿאַר 7 יאהרען אַיט מאַרגענלאַנדע וואר, דיא בעריסטע מיך אין טירקישער ריכטער אין פֿאַנאַזישער שפֿראַכע. אַך פֿאַרמאָגט אַיך ווא עס אַויס געהט, אונד ער אַנטוואַרטעטע מיר: הייער, מיר געהט עס זאָנסט גוט, נור האַבע אַך צווייא ווייבער, ביידע האַבען פֿאַן מיר קינדער - אונד דיוען קינדער וואָללען זיך הויכאייס ניכט פֿערהאַנדען, וויל זיא ניכט פֿאַן דערוועלכען מיט-טער זינד, נון בין אַך אַבער דאך פֿאַן דיוען אַל-לען קינדערן דער פֿאַטער - אונד מיט דאָהער פֿאַרטייערונג פֿערדען שפֿאַטען.

דיוען קליינע געשכטע ערעהלשע אונ-זער קאַנגע דעם עסטערווישען מיניסטער-פֿרעז-דענטען, וועלכע פֿאַרניכטען ביים קאַנגע אין אַפֿען איינע אַנדערשטאַהל-שטינדע אַיך דענייט האַמען. דיא עסטערווישען רעניערונג קוידען זיך מיט דער אינאַרישען רעניערונג אין אַנגעלענעהייט געס באַנק, דעם צאָל- אונד האַנדעלס-פֿעטראַ-דעם ניכט פֿעראייניגען, וויל יעדע אַינער אַנדערן רויכס-העלשע געהאַט אונד דאָהער ניר דאס אַנטערעסטע אַיהרער רייכעהעלשע זוכט: נון אַיט אַבער אַנזער קאַנגע דער פֿאַטער דיוער בידען גע-הייערשטען אַיט ער מיט אַהער צווישען ביי-דען רעניערונגען דער פֿערדענס-שפֿאַטער זיין.

דער מיניסטער דעם אַיסייערטיגען, גראַפֿען יוליאַס אַנדראשי, דער עסטערווישען מיניסטער-פֿערווערנט פֿירסט אַיערספֿער, דער עסטערווי-בישע פֿאַנאַט-מיניסטער, באַראַן דע-פֿרעטיס, דער עסטערווישע האַנדעלס-מיניסטער בלומענען אונד דער עסטערווישע מיניסטער דעם אַינער, פֿרייהער פֿאַן לאַסער, זינד זאָנטא אַבער מיט דעם שטעלל-אַבען היער אַינענפֿאַרפֿען. מאַנאַט נאכטיטאט האַבען נון דיוען עסטערווישען אונד אַינער אינאַרישען מיניסטער אַינטער פֿאַרוויסן דעם קאַנגע אַינע פֿער-שטינדע בעראטהונג אבי-געהאַלטען.

צויערט קאם דיא אַנגעלענעהייט דעם צאָל-אונד האַנדעלס-פֿעטראַגעס צור בעראטהונג - צווישען דען בידען רעניערונגען וואר איינע פֿער-אַינבאַרונג זעהר שווער צו רעזעלועט, רעדע בע-הויפטעט, זיא ווא אַיט רעכטע אונד קאַנגע דער-הער אין ניכט נאכגעבען. געסטען ווארדע ווע-דער אַינע צווייטע בעראטהונג אַנעקאַרטען, וועל-כע פֿאַן האַלד ביי אַ איהר נאכטיטאט דויער-טע, ביא דיוען בעראטהונגען אַיט אַיך גראַפֿען אַנדראשי טהעטיג, אַויס דיא אַינע פֿעראיינבאַרונג צו שטאַנדע צו ביינגען, אַנדראשי אַלס אַיסייער-מינער מיניסטער, וואָללעט זיך אַנפֿאַנג אין דיוען אַינערען אַנגעלענעהייטען ניכט הוינמישען: אַבער אַיך אַהרדוקליכען וואַנט אַינזעעס קא-נינג מיטטע ער דיא אַללע אַינעס פֿערדענס-פֿעטראַגעס אַיבערגעהען.

וואס ביא דיוען בעראטהונגען בעשפֿאַרבען ווארדען, ווייס היער אַיטער דען מיניסטערן נאך שטאַנד. דיא מיניסטער פֿערהאַלטיגעטען זיך, ביז צום גענעליכען אַבשלוס דער פֿערהאַנדלונגען, גע-מאַנדעט עטוואס מיטזוהיילען. מאן גלויבט, דאס עס ביא דער אַנגעלענע-הייט דעם צאָל- אונד האַנדעלס-פֿעטראַגען נאך עהרע צו איינער פֿערשידענען קאַמען ווערדען אַלס ביא דער באַנק-פֿאַנע: דען דען אַדער באַנק-אַנגעלענעהייט ווילל דיא עסטערווישע רעניע-

פירט: דער בראנד קאנטע נאך ניכט געלאשט ווערדען אונד דויערט נאך אומטער פארט צוויי אריינטער ווארדען דויערדיגס טאדס הערויסטען צאנען ועכס אנדערע, זיך דוך נאך אינטען און דער טיעפען גרובע בעפאנדען, קאנטען ניכט גע- קעמטע ווערדען, דאס מאן דא אומטענגע פער- מירען אומטע, דאמיט דער בראנד ניכט נאך וויי- טער אים זיך גרייפע, עס ווארדען דער לעמבער- נער אבער-פלאנצ-ראטה אינר אויך דער בער- ראטה הערביינעהאלטן וועלכע זיך מיט צוויי אריינטען וואו דא דא גרובע הינאכטען, אום צו זעהן, זיין דען דאס פיער געלאשט ווערדען קאנטע אויך דויער פאנדין נאך וועגען מינטען דען ערשטקוננס-טאד, דא איינציט אבער דאס בער-ווער פירטס באראן ביים- בינדער דאס גראפען ביים- וועלכער אונארויש-עסטרעייבישער היים-קאנצען וואר.

*** (א יין פֿורכט בארעס אונ- גליק אונד איין עדלער רעט- טער) דא טאכטער איינעס היינזען ווישען גיינלעכס אילטע דויער טאנע דא פערטאלען יעדאך לאמפע הערליכטען, זוא שיטטעטע הייבייא יעדאך איינע טראפען פערטאלעאום איין איהר קליין, אהנע עס צו בעמערקען, היינזען בענאב זיך דאס מערבען צום אפען דאס קלייד מיט פיער אונד אין וועגען טאנען שטאד אונד אונדקליבע מערבען אין העללען פלאממען. — אין איהרעם שרעקען שטימעס זא דא פערטאלעאום - לאמפע אום דא איינעטראמטע פליסטיקייט ענטזען- זעט זיך אונד נאם איא שטאד דא נאנצע גיי- לערייא אין פלאממען, יעטנאד ליעף זא שרייענד אינר יאמטערנד איין דא שטראכט היינס- גליק- זעכער ווייזע קאם בעען איין מאנן הערבייא- דיע- זיכער ווארף דאס פארטען צו באדען אינר ברייטעס זיינען מאנטעל איבער דאסזעלבע, זא געלאנג עס איהם, דא ברענגענען קליידער דעם מערבעס צו לאשען, דעם ערלען רעטער הערבראנטען ביא דויער זעלענעוועהן דער באט אינר אונד אין טהייל דעם קאפ-האארעס, אייך אס געוויכטע אינר אן דען הערנען טרונד ערוועלכע בערשייער- ברא- וואונדען דאפאן, נון מיססען נאטרליך ביי- דע פערטאלעקטע ביהאלדען ווארעלש ווערדען, עס איז יעדאך האפענט פארהאנענען, דאס עס פארמליך זיין ווירד, ביינרע אום לעבען צו הערלאשען, דאס מערבען האטטע ביא זיך 90 גילדען, און דע- נען נור איין טהייל צו אשע פערבראנטע פארן דע- דער אנדערע טהייל, דער אין איינער אנדערען טאטע זיך פערמיר, בלייבט אינפערלעכטע.**

*** (א יין שיינ-טאדער) דא דאוועלכט בערלינער בעלעסטער בערלען, דאס דאוועלכט**

אונגענסט אין אפציער געשטארבען וויא, דער ארעט יעדאך וועלכע דען טאדטען-שוין אים- שטעללען זאלטע, ווא דער אנויט, דער אפ- ציער זיא בראם שיינטאד אונד קאנע מאלי- בערווייזע וועדער ארפאקאמען, דא לייכע ווארדע ווארל אין דא סארטע-האמטער אבערפיהרטי, דאך ווארדע זייטעס דעם ארעטע דאפיר זאנע געטראגען, דאס מאן דויערלעכע ניכט זאפארט בע- ערדיגע, נון באנד דער ארעט אן דא האנד דעם סארטען איינע שער אן וועלכע ביי אן דא וואר- נונ דעם טאדטען-וועכטער הייטע, דא שער וואר מיט איינער קליינען נאקע און פערבינדען געבראכט, קורזן עס וואר אלעס זא איינע- טעט, אונד זינען דער אפציער וועדער ארפאקא- מען אונד דא געטראכטע בעוועגונג ניכט דער האנד מאכען זאלטע, דער טאדטען-וועכטער הויך דען לערס דער נאקע זאלטע אויך דען פארמאל איינעקראם געמאכט ווירדען, אים הרלפע צו ברענגען, דאך דער ארעט דענקט אינר דער טא- טען-וועכטער לענקט, ער האטטע געמליך דורסט, איינלעכע אים ווירטעס-היי קאם ערסט נאך מיט- טערינאכט צוריק אינר שלעפן זא פעסט איין, דאס איין נאנצע אונד אפמאכט און אים דעם שלאפע ניכט העסטע ריטטעלן קאנען, דעם מארינעס קאם דער ארעט אונד פאנר דען טאדטען-וועכטער אין טיעפעס שלאפע פערזונקען, ער אילטע און דא סארטען-אפמאכט אונד פאנר צו זיינעם שרע- קען דען אפציער הינטער דער טהיילע מיט זע- שמעטעטעס קאפער, דער איינלעכע אונד נעמליך וועקליך פאן זיינעם שיינטאדע געוואכט: אגליין דער בערווייזע וועכטער הארטע דא שטימטע דער נאקע ניכט, דער שיינע קראנקע שטענדיגע זיך דא הערען וועלכט אים דא סארטען-קאמטען צו פערלאנגען, ער געלאנגע ביי צער טהיילע, זא דא קראפט איהן פערלעס, היער שטויגעט ער צוואסטען אונד ערשטעט- מערעט זיך איין דעם פערלאנגען דען קאפ, נעמערד קאנטע מאן זיינס וויין דאס ער ניכט מעהר בלאם שיינ-טאדט ווא.

*** (רױב-טאד) דא היים-מאד- געשיכטען איז דעם האנדאליע קאמטאטע געהאדען בינאדע ניכט מעהר צו דען גייאקוישען דא זא זיך דארט יעדען טאג וועדערדאלען, אס וועטען דענעטער פירט איין וועדער קליפמאן איין דער שטראכט צווישען טיש ען אינר קלאר, נענען 12 אונד מיטמאסן און- בער איהן דרייא רייכער, נאחמען איהם דאס געלד ווען אינר שלונגען איהן איין אונד זאלט גרוי- זאמע ווייזע, ביי ער בעוואסטלען ליענען בלייב- גליקליכערווייזע, באלד נאך אנדערע וואנען**

העראנגעפארען, דא רייכער פליכטעטען זיך אונד דער וועדע ווארדע נאך לעבעדיגן אויף דען וואנען עלענט אונד נאך הייזע פעהרעס, בעקנאן ווארדע אים צווישען טאג איינעס געוויסטען מי שווארץ אים טשענען דאס געלד אויף אפציענער שטראכט געריכט, אס 30 דענעמבער האט זיך אויף דער שטראכט צווישען טשענען אונד דיער- טיאמאט און רויב-מאד צענטבלאטט אן דויענס טאנע האטטע דער און גראם-קורנאד וואהנענרע דא מאנאר נאך גויאש 90 גילדען אבערפיהרען, דא רייכער איבערפיעלען איהן אויף דעם ווענע נאחמען איהם דאס געלד ווען אונד שלונגען איהן טאדט, דער ערמארדעטע הינטערלאסט אין ווייב אינר דרייא אינפערזאמע קנדער.

(ה'תק"ח) דא אן לישן הקודש אין פרעסבורג ערשיינענדיגע צייטונג 'היהודי' בענינט נון איהרען צווישען אההאנג, דאס בלאטט איז רעכט נישט אונד אינטערעסאנט געהאלטען, דער רעדאקטור, החכם המליץ השלם מלווה ע ק ב פ י ש ע ר מ י, איז אין מאנן פאן זעהר געדיע- נענעס בא-ארקטער, וויר אבען ביא דעמולעבען שריפטען אינר צייטונס פאן האנבעלעהרטען טענענען אונד פאן דען נאני הרוז געוועהן, דא איבער דא וויסענשאפטליכקייט אינר דען פראסטע זינן דעם הערנן פיער מי זעהר בעל- בענד זיך איינשטרעבען, אלע פרינדע דער היי- ליגען שטראכע זאלטען דא הער דען הערנן רע- דאקטער גייסט אינר מאטעריעלל אינטער- שטימען, דאמיט ער איהם מאנליך זיא, דויעס א י י נ צ י ג ע לישן הקודש בלאטט אין אינ- גארן ציר עהרע דעם וועדענשווס איינעכט צו ערהאלטען! — ווער אוין פראכט-בלאטט פאן דיע- זער העברעאישע צייטונג ווינטט, מאנע זיך ווענדען אן הערנן פיער, רעדאקטער דעם 'היהודי' (Hajudai) אין פרעסבורג.

*** (דער נייע אונגארישע ק- ניג ה'תק"ח) בעקאנטליך איז פערדי- נאנד נאך ביים לעבען זיינעם פאטערס דעם קאי- זערס פראנץ, צום מאנן פאן אונגארן געקראנט ווארדען — אינר זיא אן דער היינע פאסטער הלאד, מערעטע וועדער היער אנטער דען שטאאט- מענענען דער ענטשלוס געפאסט, דא קראנע דעם קראפטיגען ווארלע פארטעס באלדיגס פארזענעהטען, זא נאך אים ליעף דויעס איהרעם זאלר קראפטיגען ווארלע אים קאנע פאן אונגארן געקראנט ווערדען, עס זאלט שאן אין איינען טא- גען אין דען היינען דעם אונגארישען געוויסטען איינע אדרעסען אן דען קאנע פראנץ יאנע געברענגען ווערדען, און וועדער איהם דא אינטערעסאנטע מיטטע אינטערברויטעט ווירד,**

נון דאס ווערדען איינע ווען לענסט פערשערעט האבען (זאנעט שטעפאן) בעקנאן זיא עס דא קאפאלי, קען לייכט פערשטענען קאנען, דאס איהנען דא ווען זיך וואיכער דאס געלד איינטוואנען האבען, דאס געלד איז נאך אונטער פארזען רעוועיונג-וואסטענע- בראכט ווארדען, אינר יעטנאד מיט קאנע ריכארד צום אל- טען טאטע נאך עטיאס פארזען, איהר קאנעט פרא- וויין דאס ריכארד נאך דער נאכמאנען רויש, אום זיך דארט ניט-וויזשעס געלד צו פערשאפען.

רבי יוחנן זא דעם ריטער מיט פערמאנט אונד אבשיא אינע געוויכט, דעם קראנקען בענעדיקט וואר עס בערייטט ליהר, דאס ער מיט דעם ריטער דיע עס געשפיער אקטעפטע, דעם קאנען אבזיינע אים ענלאנד (זאנעט בענע- דוקט) אים מיר אויף קיינען פאלל ערווינטט אונד איר ביי דאריבער נאר ניכט פראה.

וואויס דאס??
ווא קאנטע איהר נאך פראנען ערלע הער! (זאנ- טע בענעדיקט) ווא זאלטע איין וועדע ניכט ציטערען ווענן זיך דער איינע ענטשענע, וועלכער עס מיט דער בע- שיצונג דער וועדענען מינס, וויר האבען עס יא ליעדער- שפארדען ווא דאס פאלק נענען אום געווינטט אום, איהנע דא קאנעליכע בעקאנטמאכונג העסטע זיך דא וועדע- טע-פאלונג פערליכט איבער דאס נאנצע לאנד פערביי- טע, נון פאר דעם קאנען האט מאן פויכט — אונד ווען ווייס וואס וויר ווענן נאך וועדע ענטשערונג נאך געלעבען ווערדען?

(פארשטענען פאלט)

וואו קאסט דער צו דאך צו שטאדע?? (פראנ- טע ר' ווינן).
דאס איז קיין צוויפעל מעהר! (אנטיאוישטעט שטעפאן) שאן איז דער בעפעהל ערמאנען, דאס דא ענלישען אונד פראנצוישען איינען זיך זאבאלד אים מאנליך פראיינען זאלען, דאס ווירד נון שטעטעסעס און סא נעשענען, אונד דאן נעמט עס פארט, דא ייסטונ- נען ווערדען דא הער אויך אויף דאס פלייסטע בערשיינען, אונד אונטער קאנע ריכארד אים בערייטט נאך דער נא- מאנדיע (אם נאדען פראקטייס) געאננען.

וואו? (זיך בענעדיקט נאנען געשאקען) דער קא- נע, אונטער שטע-הערה, האט בערייטט ענלאנד פער- לאסטען?
דאס וואסטעס איהר ניכט??
וואהר? זאל איר עס וויססען ווענן איהר מיר ניכט עטיאס ערזעהלעט, ערפארע אויך ניכטס!
דער קאנע ערוארעט נאך איינע נאכע סומע געלדעס אים ווערלען, וועלכעס ער צו זיינעם אונטערנעה- טען ברייכט,
וואצו ברייכט ער געלד אים ווערלען? (זיך בע- נעדיקט) ער האט נענען אן דעם האבען מיר איינעווענעט דאס מיט דעם שטיקן דען אפמאכט פארבלייבער האט או- בער הונדערט טויזענע מאק אום שלאפען סאליסיוו ליע- נען מיססען, האים איהר צו איבער הונדערט טויזענע מאקן צו אים איין שטיק, ווען מאן איינע זאלטע צאהל אים- שטייט, אונד וואס מיינט איהר דער שטענע, ווא פילע י י ד י ש ע ס גלד אים דארייא? דאס זיך נאכט ערבראט?

געל דעם שלאפעס אים אין פערפאלל אונד דער ווינטער הונדערט מאק וועדער-אויסגען.
וואהר! (ערווערעטע בענעדיקט) איהר האכט רעכט דאס קאנעליכע שלאפעס אים שאן זעהר פערמאלי- טעט, מאן מוז עס שאן רעפארירען, אויך האבען דאס שאן פאר זענען איהרען געזאנט, זא אפט איר מיט אפסטען און פאר-טאטע-קאמטער נונע, וועלכע אונטען אום הויכט- בענדיגע אים גענעטע עס מיר, דאס מאן דאס שאנע שלאפע זא צו גינדע נענען ליעס, אהנע דאס זיך איינע זעלע דאיים קומטענער, יעטנאד אים נון דער קאנעליכע שאפען נאך סאליסיוו אבערלעכער ווארדען, וועכטאלב מאן זיך אויף דאס שלאפע נאר ווענען אומווערס.

אונטערשטען! פרינציפ מאן שטערען אונטער מינעס בעפעלע צו פערמירונג דעם שלאפעס.
צו פילע אין איינע זא פעסטען שלאפעסן (זאנ- טע בענעדיקט) דא ריינ-טוישען זינר נאך זעהר שטארק, אונד איין נאכען אומזעהער דויעס שלאפע, דען קיין פרינד איבערשיינען קאן, פרינציפ מאנען אין איינע זא פעסטען שלאפעס זינר מעהר אלס פליק טויענד אין איינע אפ-טע- נען שטאדט, אפט באכטע איר דאראן, דא ווענן מאן אונס וועדען היער איבערפאללען זאלטע זא ווערדען וויר ניר אין דויעס שלאפע פלייבען, זא אום איינער טויע פערשיידענע ווירד!
ריטער שטעפאן ווארדע בלאכס באלד אבער מע- טעפע ער זיך אונד זאנעט! — אויך וועדען היער ניכט לע- נען בערלינג אים צום פיהרלען, דא בענענע דער קיינ-צו-אונד אונד אויך דארף ניכט היער בלייבען!

העטע שטאטספירען זאלען איז אים דיעזעס
גרונדע אום 8 מאנע פֿערשטען וואָרדען.

* (נ ו ט ע פ ר י נ ד ע ב י י ס ג ל א -
ז ע ו ו י י) בעקאנטליך זינד דיא עסטערייכ-
שען מיניסטער צו זעהר ערנסטעס צוועקע נאך
פעסט נעקאממען. עס זאלל דיעסמאל נעמליך איינע
פֿעראיינבאריגט צווישען דען ביודערייטיגען רעגיר-
רונגען נעמראפֿען ווערדען וועגען דעם זאָל-
אונד האַנדעלס - בינדענסעס אונד וועגען דער
מאנע-פֿראַנצע. עס לאַסט זיך פֿאַראַיינטיגען דאס
דיעזע פֿערהאַנדלונגעס ניכט האַנע ביטערן קאמפֿע
בעענדעט ווערדען קאנען. דער קאָנדי האט אונ-
דעס אום 8. דיעזעס זאָיאַהל דיא אונגאַרישען אלס
דיא היער אנווענדען עסטערייכישען מיניסטער
צור האַ-מאַפֿע אַרדען לאַסען. דיא שטעללעט
עס זיך הערעיס דאס און "שטייטענדיגע מיניסטער"
ביים בלאזע ווין אלס נומע פֿריינדע בייאממענט-
זען קאַנגען.

* (ד י א פ ר א נ צ א ז י ש ע נ א צ י א -
נ א ל - E ע ר ז א מ מ ל ו נ) וועלכע פֿאַללע 5
יאָרע צוואַממענאום איז מיט ענדע 1876 אייפֿעס
זאָהר וואָרדען. דיא פֿעראַמטלונג האט בעדען ניכט
גראַסעס נעטשאַפֿען, אבער עס איז נעגטי וועגן
זיא און דען צייטען דעם אונגליקס דאס זיך פֿאַר
דעם אונטערגאַנגע רעסטעטע. איבירענס האט זיא
דיא פֿערבליק בעריינגעט אונד אייפֿערעכט ערהאַל-
טען. נון הענגט עס פֿאַן דען דעפֿיציטען אבי-
וועלכע עטשטאלט פֿאַנגקרייזס צוקונפֿט אַבאָנ
ווערד. האַפֿענטליך ווערד עס געדינגען. דיא דע-
פֿובליק און פֿאַנגקרייז פֿיר דיא הייער צו בע-
גריינגען!

* (ד י א א ס ע נ ס י ר ו נ ג ען ב -
ג י נ נ ען) און דער הייפֿטשטארט ווערד דיא
לאַזונג אַללע אים יאָרע 1866 געבאַרענען, מי-
ליטער-פֿערבליבונגען וועגען לייטע אום 4. אונד 5
דיעזעס שטאטספֿירערען. עס איז נעמאנד פֿער-
פֿערבליבונגען צו ערשיינען. דיא פֿיר דיא
אבווענדענען דיא לאַזען דורך דיא שטאַטס-בעאַט-
טען נעגענען ווערדען. דיא אַטשטעלינג (אסגע-
טונג) בענינגט אום 30. יענע אונד הייערס ביו
צו פֿענער. אַמאַל מיסטען נאטירליך דיא
פֿאַרנעלאַרענען פֿערוואַלדן ערשיינען.

* (י א א א ז א ז ב ע ס ע ר) דער
ענלישע מיניסטער איראקלי וואַללע דעם מא-
ראַן לאַנגע פֿאַן ראַטשילד און לאַראַן אַלדע-
דע איינעס פֿעהרע פֿערלווען. דאס הייסט די ער
וואַללע איהם דאס רעכט פֿערישאַפֿען אום ענג-
לישען אַבערהויזע איינע זיטן איינצונעהמען. דער
מיניסטער שטעללעט יעדאך און בעדינגונג, דיא

דער באַראַן ראַטשילד פֿאַן דער פֿיהרונג זיינעס
געשעפטעס צוריקטערעט, דיא עס זיך דאך ניכט
פֿאַסען. דאס און מיטלענדי דעם אַבערהויזעס
"געשעפטע" מאכען זאלל! באַראַן ראַטשילד יעד-
דאך זאגטע אַבערן: "בעסטער הערר מיניסטער!
עס איז געווען נומ, מיטלענדי דעם ענלישען
אַבערהויזעס צו זיין אַבער עס ניכט פֿיר איינען
ראַטשילד. דער געשעפטע מאכט, דאך נאך עט-
וואס בעסטערעס!" דער מיניסטער פֿראַנטע: "וואס
דעגן הירונטער צו פֿערשטעהען וואו?" - דיא ער-
ווערעטע ראַטשילד מיט פֿייערליכעס לעבעלן:
"וועגען זיא, הערר מיניסטער! וועגן און קיינע גע-
שעפטע מאכען ווילל און קאַנגע און מיטלענדי
דעם אַבערהויזעס זיין ווילל און אַבער ווייטער
געשעפטע מאכען, און מיט און נאטירליך בלייבען
עלד - קאַנגע. פֿיר מיך איז דאס לעצטעטערע
בעסטער!"

* (א י י נ ע ג נ ל י ש ע י ו ד ע נ -
פ ר י נ ד י) דיא ענלעכער זינד בעקאנטליך
קיינע ווערדען. זיא אונטערהאַלטען יא דעם-
האַלב מיט פֿיעלען עלד-אַפֿערען דיא מיסיאָנס-
נעוועללשאַפֿטען אים דיא וועגען צום כריסטענטייטע
צו פֿערלאַקען. יינגסט יעדאך שטארב און לויפֿעראַל
איינע רייכע ענלישע ווייטער וועלכע זיך אלס איי-
פֿריינדע ווערענפֿריינדן ערווען. זיא פֿערמאַכטע
נעמליך איינע טהייל איהרעם פֿערמאַגענס דעם
יידישען שפֿיטאַלע און רשליס, וועהרענד זיא אי-
נעם הערערע דאקטאר געמאכטן באַראַן וועלכער
לעהר אונד חון איז, 4000 פֿאַנד שטעריינג
(40000 גולדען). צוריקלעב. אבער איר וועהרענד
איהרעם לעבענס פֿערישליטע זיא אַפֿט געלד אונ-
טער דיא ווייטען אַרמען אונד אונטערשטיצטע
נאמענטליך זעהר געווען דיא בעאַמטען דער יוד-
שען געמיינדע. דיא פֿערוואַרטיגען דער פֿער-
שטאַרבענען מאַטען נון דיעזעס עטשאַפֿענט אים-
שטאַטען, אינדעם און בעהויפטען, דיא ווייטע
ווערע האַלב-וואַהענינגע געווענען, וועסחאַלב דיא
זיך פֿאַן דען יודען צו איינער אַבער נעט "צוה" פֿער-
לייטען לייכט. דאס ווערד זאכען נעמען. אונד
עס דאך בעקאַנט, דאס דיא פֿערשטאַרבענע איינע
אייפֿרייטיגע בעיאונדערען דער יודישען נאעראַן
וואו. זיא זאגט אַמאמען. און דיא וועגען דאס
"אייפֿערוועלכע פֿאַלס מאַטעס אונד וועלכע נאך
איינעס אים הייליגע לאנד צוריקקערען ווערדען.
העריים געוועהט מאן, דאס דיא פֿערשטאַרבענע
בייא פֿאַללעך בעדינגט אונד אים אייפֿרייטיגע
ווערענפֿרייבליכייט דיעזעס עטשאַפֿענט אַבער-
פֿאַסט האט וועלכעס נעמאנד אומשטאַטען דאַר-
היינען. זיא צו א נ ג ס - E א ס א י נ ס
היינען ע ל א נ ד. און הייטשלאנד עקסעס.

צוהט און דאַרפֿס-נייטשליכע, דער אים לאנגער-
וויילע מאכמאל און מיט "פֿאַליטיק" זיך בעפֿאַסט.
ווערער טאנע שרייבע ער און איינע דייטשען ציי-
מינג איינען פֿלאן איבער דיא פֿערשינגע דעם שריי-
שען וויכעס. וועגן אונטער נאך זאללעט בייא דיע-
זער טהיילונג נור דייטשלאנד דאס "היינדיגע לאנד"
בעקאַממען. אונד נון דייטשלאנד און דער לאנגע
אייפֿהאַלען דעם הייליגע לאנד צו פֿערישען זא זאלל-
טע איינע פֿערוואַמטלונג פֿאַן אללען מאַנאַרבען דער
וועלט צוואַממענאמען אונד דען בעשליס פֿאַס-
טען, דאס וועמטשליכע ווערען, און אימערע זיא זיך
אייפֿהאַלען. מיטעלעס צוואַנגס-פֿאַסעס" (נאך
דעם הייליגען לאנדע געשויקט ווערדען) זא גלייבט
דער דאַרפֿס-נייטשליכע, דער פֿיר דיעזען פֿלאן
דאך פֿערידינגען ווערדען, איינע יאָרע אים אַר-
רע-הויזע פֿרייעס וויאזשערע צו בעקאַממען. אַיב-
דיענעס איז דאס פֿאַיעקעט וועינער געפֿעהרדיך
אלס קאַמישי. ערסט האט מאן דיא וועגען אים
דעם הייליגען לאנדע געוויינענדיגען ווערען. עטצט
זאללעט מאן דיא וועלכען ווערדען אים הייליגע
לאנד צוריקטרייבען! אונד איינע זאך! געוואלטיגע
קלוגהייט זאל אים געווענען איינע איינפֿאַכע
דאַרפֿס-נייטשליכען עטשאַפֿענט זיין! פֿירטס ביים-
מאַרק דורפֿטע דיעזען נייטשליכען העררן אים
זיינע ווייזהייט קיים בעדינגען!

* (נ י י ע ס ג ע ל פֿ א ר ס פֿ א ר ס נ י י ע
י א ה ר) און איינער געווענדיגען האטעט דיא אינא-
רשע רעגירונג גליק צום ניינען יאָרע. דיא ראַטש-
שילדס וועלכע דאס געשעפט דער ניינען אונגאַר-
שען רענטען-אַנלייגע אונטערהאַלטען, האבען דעם
פֿינאַנצ-מיניסטער, העררן קאַפֿמאַן פֿירלע, צום
נייען יאָרע פֿאַרלייגט 12 מיליאָנען איינגעהען-
דייט. אונד געווען ניכט אַבערפֿרייסט געווענען,
דיעזע סומע, דיא אנווערע שטאַטס-קאַסען אַר-
נעוון צענטליך לעער שטעהן.

* (א י א פֿ ל י י ק ג ע נ ע א י י נ ע א
י ו ד ע א) און קאַפֿמאַן פֿאַנד דיעזע טאנע און
שטאַטען-אַפֿלייגן נעגען איינען ווערען טאנע נור
דער דאס פֿאַלס פֿיר איינען וואַכענדיגע העלדס נור
מיט שווערע נאַס וואַרדע זיין לעבען געדינט.
טעט. דיא שטיממע אונד און קאַפֿמאַן נעגען דיא
וואַכענדיגע אַבערהויזע איינע זעהר פֿעכטיג-
טערעט.

* (ד א ס א ו נ ג ל י ק א י נ ד ע ס
ז א ל - E ע ר ז א מ מ ל ו נ) זייד האבען
און לעצטעטער נומער בעדייטען, דאס און
באַנאַי (נאַפֿינג) און איינע טעפֿע גרובע און
בראנד עטשאַפֿענען זיא וואַבאַיא 8 מענטשען איהר
לעבען פֿערהאַרען האבען. נון ווערד פֿאַס 3. יענ-
נער 12 איהר 30 מיטטען אים באַנאַי טעלעגרא-
אנוועיזשען פֿראס דער אלסע ארוואל און וואס
ניכטס וואס וואַללט איהר ווערען פֿאַנטע ווא בענעדיקט.
"און ווען דיא וועלכער האַדאַפֿאַר הער, זיא זאל
עטוואס פֿיר דיא ווייטשטאַפֿע הערווייטענען."
דיא ווייטשטאַפֿע געטס מיר ניכטס און דיא ווערעט
איר אן מינע פֿיאַו!"
"אבער דיא פֿיאַו קאַנן מאן זיא נאר ניכט פֿאַס
עוועגען שילאפע ערוועקען!"
"און העלפעט איר זעלבער אונד לאסעט מיר אין
הרע נעמען!" - אונד אלס ארוואל אונד ווערען זאנעט
בענעדיקט: "און דיעזע ארוואל האבען זייד איינע רעכט
שויבע דינען. מינע פֿיאַו האט זיך איהרען איינע רעכט
אונד ווייטעס דינען זיא איהר פֿיאַו. זא איינע קאַפֿמאַ-
ן (בענעדיקט וואסעט נאך אימערע ניכט, דען דיעזע העס-
ליכע ארוואל זיינע שטאַפֿעטע פֿינען אונד וועלכע
אַללעס אונגליק און זיין הויז ביינעגן ווילל) - אונד מינע
פֿיאַו האט דיעסמאל רעכט. - אבער זאנעט מיר מין ליי-
בער זא וועגן, וואס האַלפעט איהר פֿאַס קאַנדידיטע-
עווישטאַנדע מינע פֿיאַו!"

"און דיא מיסטען ווער דען ווייטער פֿאַראַבענענען
לאס טען."
"פֿעריצייט, מיר, מין לייבער רבי וועגן איהר האבט
אימערע מיר מיט דעם ווייטער צו פֿהן. אונד און מענטש
אום ווייטער נאך נעמאַל געוונד נעוואַרדען!"
דער ווייטער אים ווערליך איינע שלעכטע יאָרעס-
צייט (זאנעט רישטער שטעפֿאַן) און וואַללעט איר מין
שילאפֿע העלען, און קאַנן זיא אבער ניכט. דער לייכע פֿאַ-
X. בייא בענעדיקט.
בענעדיקט לאז און זיינעס פֿאַנגען-עטמער, וועל-
כעס איר דאס שאַסעט אונטערשטיצט וואו. דעם קראַנקען
געווענאכער זאם רישטער שטעפֿאַן, אונד אן וועינע ווישע
האַט ביים בענעטע און דער אַבבניער פֿאַן אַרץ, נאמענס
רבי וועגן וועלכע עטשאַפֿענט אַללעס אים בערייטעטע אַרעס
וואו. צווישען דיעזעס רי וועגן אונד צווישען דעם לאַנדאָ-
נער רי נחמיה הערשטע און נאָכער אונטערשייער, רי נחמיה
וואו און שטינגע אונד עטשאַפֿענטען מאן וואו.
איר דיא פֿאַנע דעם קראַנקען וואס נון רי וועגן פֿאַן איהם
האַלפע אַנאַפֿאַרעטע דיעזער "וואַבאַלד רי דיעזער רוינע
ווייטער איינע זיין ווערד, קאַנן איר בענעטער ווערדען.
האַבט איהר נור דען פֿייהלינג העלעכט, דאס ווער איר
אום פֿייער ביינעגן קאַנגען. דאנן האבט איהר געוואַנגענעס
שפֿיעל!"

היינען ע ל א נ ד. און הייטשלאנד עקסעס.
X. בייא בענעדיקט.
בענעדיקט לאז און זיינעס פֿאַנגען-עטמער, וועל-
כעס איר דאס שאַסעט אונטערשטיצט וואו. דעם קראַנקען
געווענאכער זאם רישטער שטעפֿאַן, אונד אן וועינע ווישע
האַט ביים בענעטע און דער אַבבניער פֿאַן אַרץ, נאמענס
רבי וועגן וועלכע עטשאַפֿענט אַללעס אים בערייטעטע אַרעס
וואו. צווישען דיעזעס רי וועגן אונד צווישען דעם לאַנדאָ-
נער רי נחמיה הערשטע און נאָכער אונטערשייער, רי נחמיה
וואו און שטינגע אונד עטשאַפֿענטען מאן וואו.
איר דיא פֿאַנע דעם קראַנקען וואס נון רי וועגן פֿאַן איהם
האַלפע אַנאַפֿאַרעטע דיעזער "וואַבאַלד רי דיעזער רוינע
ווייטער איינע זיין ווערד, קאַנן איר בענעטער ווערדען.
האַבט איהר נור דען פֿייהלינג העלעכט, דאס ווער איר
אום פֿייער ביינעגן קאַנגען. דאנן האבט איהר געוואַנגענעס
שפֿיעל!"

פֿאַרליעטאן

דיא יודען אין ענגלאַנד.

(16-טע פֿאַרשטעצונג.)

"מיר אבער לייבער פֿיינד (זאנעט מלכא ווייטער)
בערייטעט נאך דיא פֿיינדע, און נאָכער צו וועגען, און
אונד מינע הרסה, ווייסעט, זיא אונד ענענאך ערעלע אים
איהר, און זיא לייכט איר אונאַויסשפֿענליך, דאך זוכט
זיא ענענאָללס נור מיר צו לייכע איהרע נעפֿהלעך נעגען
איר צו אונטערדיקען. עפֿאַהרעט עס פֿאַן מיר, דאס זיא
איר לייכט, אונד איילעט נון, דאס בעוועלינגערע נע-
שטענדיג איר פֿאַן איהרעס א י י נ ע נ ע ג ע נ ע
האַרץ!"

"און דיעזע וואַסעט טאַרעטען מיר, איר קאַנן דען
יאסערע ניכט איבערלעבען!"

נעמט מין פֿיינד, וועגן איהר איר אַוויפֿענעטע,
דאן רענטט איהר מיר נאך טהייל אירן נעמט, ווייטעט
ניכט אונד לייק צו געוויינען, אונד מיר לויבט צו
בערייטען, מינע געווענעט פֿיינדען מיט איר פֿערהייר-
טעט צו וועגען, מינע אונטערדיקע ווער קאַפֿמאַר, שאַן
פֿייעל איר דען פֿאַרעס-ווייטען און מינעס ערוועקען, איהר
הויפֿעט ניכט ווייטען, וועגן איהר מיר נאך ערשיינען וואַללט,
געוועהרט מיר נאך א י י נ ע פֿ ר י י ד ע, וועלכע
מין בענעגן ערלייכענען ווערד. - נעמעט טהייערע
פֿיינד, זאנעט מלכא) איר מין ערשאַפֿט אונד פֿערילאַנגע
נאך ר ז א מ מ ל ו נ